UTBILDNINGENS BETYDELSE FÖR FRAMGÅNGSRIKT ENTREPRENÖRSKAP

POLICYSAMMANFATTNING FRÅN ENTREPRENÖRSKAPSFORUM

PS från entreprenörskapsforum

En viktig uppgift för Entreprenörskapsforum är att finna nya vägar att nå ut och sprida de resultat som forskningen genererar. Den skrift du håller i din hand är ett resultat av detta arbete.

I en ambition att popularisera och tillgängliggöra delar av den forskning som sker vid universitet och högskolor i Sverige och internationellt tar vi fram policysammanfattningar under rubriken, PS från Entreprenörskapsforum.

Vill du snabbt och enkelt ta del av slutsatser och policyrekommendationer? Läs då Entreprenörskapsforums Policysammanfattningar, PS från Entreprenörskapsforum, som på några minuter sätter dig in i flera års forskningserfarenheter.

Pontus Braunerhjelm
VD, Entreprenörskapsforum

Om Entreprenörskapsforum

Entreprenörskapsforum är en oberoende stiftelse som medverkar i det offentliga samtalet för att nå ut med ny och relevant forskning om småföretag, entreprenörskap och innovationer.

Entreprenörskapsforum är en nätverksorganisation med målet:

- att fungera som brobyggare mellan forskningssamhället och aktörer aktiva i arbetet att förbättra förutsättningar för entreprenörskap, företagsamhet och innovationer i Sverige
- initiera, leda och genomföra policyrelevant forskning inom entreprenörskaps- och innovationsområdet
- att erbjuda entreprenörskapsforskare ett forum för idé- och kunskapsutbyte, att bygga nationella och internationella nätverk inom området och fungera som en länk mellan forskning och praktisk tillämpning

Läs mer på www.entreprenorskapsforum.se

Utbildningens betydelse för framgångsrikt entreprenörskap

POLICYSAMMANFATTNING FRÅN ENTREPRENÖRSKAPSFORUM

I vilken utsträckning påverkar en individs utbildning valet att bli entreprenör? Vilken betydelse har utbildningen för entreprenörens prestationsförmåga? Två frågor med uppenbara policyimplikationer. Ett säkerställt samband mellan utbildning och entreprenöriella val och prestationer skulle ge skolan en huvudroll i en samhällsekonomi med ambitionen att få fram fler och framgångsrika entreprenörer. Emellertid finns det stora luckor och brister inom forskningen på detta område.

Det framkommer i artikeln *"Education and entrepreneurship selection and performance: A review of the empirical literature"*. Justin van der Sluis, Mirjam van Praag från University of Amsterdam och Wim Vijverberg, Universtiy of Texas at Dallas and IZA, presenterar en överblick av befintlig forskning om sambandet mellan å ena sidan valet att bli entreprenör och entreprenöriell prestation, å andra sidan formell utbildning. Avslutningsvis diskuteras möjliga inriktningar för framtida forskning .

Författarna beskriver de huvudsakliga resultaten i befintlig litteratur, förklarar skillnaderna mellan olika studier samt sätter in de empiriska resultaten i ett teoretiskt sammanhang och kopplar slutligen resultaten till den mer utvecklade litteraturen i arbetsmarknadsekonomi. I denna PS sammanfattas de primära slutsatserna av författarnas genomgång rörande utbildning och entreprenörskap, för en noggrannare genomgång hänvisas till deras artikel.[1]

[1)] Van der Sluis, J., van der Praag, M. och Vijverberg, W.,, 2008, "Education and Entrepreneurship Selection and Performance", Journal of Economic Surveys, 22, s.795-841.

Slutsatser

• Utbildningens betydelse för valet att bli entreprenör är insignifikant.
Det finns inga tydliga bevis för ett samband mellan individens utbildningsnivå och sannolikheten att bli entreprenör.
Detta påstående motsäger inte ekonomisk teori, som pekar ut två motsatta effekter för utbildningsnivåns betydelse i valet att bli entreprenör. Ledarskapsförmåga (managerial ability) förbättras genom utbildning och ökar sannolikheten att individen väljer eget företagande, medan den negativa effekten uppstår pga förbättrade valmöjligheter, dvs anställning, som en högre utbildning leder till.

• Sambandet mellan utbildning och entreprenöriell prestation/förmåga är signifikant.
Oavsett mått är entreprenöriell förmåga positivt relaterad till graden av utbildning. Ju högre eller längre utbildning, desto större är chanserna till ökad prestation, högre inkomst, snabbare tillväxt av företaget och större överlevnadsmöjlighet.

• Utbildning lönar sig bättre för entreprenörer i USA än i Europa.
Entreprenörer i USA har en högre avkastning på sin utbildning än anställda, medan förhållandet är det omvända i Europa. Det specifika sambandet mellan utbildningens längd och inkomst är för en amerikansk entreprenör 6,1 procents avkastning per år i skolan.

Det framgår inte av tidigare studier om avkastning på utbildning överlag är högre för anställda än för entreprenörer. Däremot visas att i Europa är avkastningen aningen lägre för entreprenören än för anställda. Det omvända gäller för studier gjorda i USA.[2]

• Svarta hål/luckor i studierna
- Det finns ett flertal svagheter i litteraturen kring sambandet mellan utbildning och entreprenörskap. Litteratur om ekonomisk avkastning på utbildning fokuserar nästan uteslutande på förhållandet mellan utbildning och lön som anställd.

- Det saknas entydiga definitioner och begrepp för både utbildning och prestation/förmåga. Skillnaden i mätmetoder av utbildning försvårar jämförelser mellan studierna.

- Fokus på betydelsen av personlig förmåga och andra ej observerbara faktorers inverkan på entreprenöriella val och förmåga saknas ofta. Om dessa faktorer bortses från i de statistiska skattningarna riskerar också dessa stu-

[2)] Jämfört med Sverige har entreprenörer i snitt en högre utbildning. Se Borgman, B. och Braunerhjelm, P., 2010, "Entrepreneurship and Local Growth: a comparison of the US and Sweden", i Karlsson, C., Johansson, B. and Stough, R. (red.), Entrepreneurship and Regional Development, Edward Elgar, Cheltenham, Northampton.

diers resultat att bli missvisande.

Majoriteten av studierna utelämnar helt frågor kring urval. Detta utelämnande kan leda till överskattning av utbildningens effekt vad gäller valet att bli entreprenör, men inte entreprenöriell prestation.

• Policyimplikationer
Om utbildning är positivt relaterad till entreprenörens prestation, ger det ytterligare starka incitament för investeringar i humankapital via utbildning på alla nivåer.

Förklaringsmodeller

Flera avgörande faktorer för entreprenöriella val och prestation har testats empiriskt. Förutom utbildning, har t ex riskattityd, tillgång på kapital, arbetslivserfarenhet och familjebakgrund analyserats. Författarna går igenom existerande teorier och förklaringsmodeller för sambandet mellan utbildning och entreprenörskap.

Två motverkande krafter
Le (1999) hävdar att utbildningens inverkan på valet att bli entreprenör kan härledas till två faktorer, ledarskapsförmåga och yttre valmöjligheter.[3] Ledarskapsförmåga ökar sannolikheten att bli entreprenör, en förmåga som antas förbättras genom utbildning. De ökade yttre valmöjligheterna utbildning leder till har en negativ påverkan på valet att bli entreprenör eftersom hög utbildningsnivå samtidigt förbättrar möjligheterna till högre lön och bättre arbetsvillkor som anställd.

Humankapitalmodellen
Humankapitalmodellen, dvs utbildning, är i regel utformad för att tillämpas på anställda efetrsom fokus är på mätbar avkastning som t ex lön. Men utbildning bidrar också till förbättrad entreprenöriell prestation genom ökad chans till överlevnad, tillväxt och avkastning på investeringar. Dessa faktorer är dock svåra att kvantifiera och att mäta.

Slutsatserna från humankapitalmodellen är att entreprenörens prestation påverkas positivt av utbildningsnivå genom intellektuell prestation, tillvaratagande av ny kunskap och förmåga att anpassa sig till nya situationer. Humankapitalmodellen har enligt författarna dominerat litteraturen på området. En invändning mot modellen är att arbetsmarknaden inte direkt länkar hög utbildning till dess produktiva effekter, utan snarare dess signaleringseffekter om potentiellt högre produktivitet hos välutbildad arbetskraft. Hög utbildning är ett tecken på förmågor och egenskaper som arbetsgivare värdesätter men som är svåra att observera. Detta ”signalvärde” kallas för screeningeffekten.

3 Le, A., 1999, Empirical studies of self-employment, Journal of Economic Surveys 13, 381-416.

Enligt humankapitalmodellen leder utbildning till en positiv avkastning (högre lön), men den säger inget om den relativa avkastningen för anställda jämfört med entreprenörer. Ett argument är att entreprenörer/egenföretagare redan är medvetna om sitt värde och inte behöver kommunicera det genom hög utbildningsnivå eller examen. Det skulle innebära att utbildningens ”signalvärde” endast har betydelse för anställda, vilket i sin tur skulle göra jämförelser mellan entreprenörer och anställda svårbedömda.

Strukturella modeller

I strukturella modeller förklaras uppdelningen mellan entreprenörer och anställda genom fördelningen av individuella egenskaper hos en nyttomaximerande befolkning. Utbildning förbättrar den entreprenöriella förmågan som i sin tur höjer den entreprenöriella prestationen. Utbildning kan således öka individens förväntade nyttoavkastning (utility) som följer av entreprenörskap och kan därför innebära att detta yrkesval framstår som mer attraktivt. Modellen påvisar därmed en positiv effekt på både val och prestation. Återigen kan detta dock slå tillbaka om individens produktivitet som anställd också ökar. Samtidigt finns en rad andra faktorer såsom kognitiva egenskaper hos individen som påverkar valet mellan entreprenörskap och anställning.

Att utelämna det faktum att vissa individuella egenskaper styr detta val gör att uppskattningar av utbildningens avkastning kan avvika systematiskt.

Snedvridningen/avvikelsen sker när individer som väljer olika nivåer av utbildning systematiskt skiljer sig åt vad gäller obeaktade karakteristika som t ex talang och personlighet. De utgör individuella egenskaper som påverkar både val och nivå av utbildning och också deras inkomst. Det innebär att i studier som inte kontrollerar för dessa individspecifika faktorer när t ex utbildningens effekt på entreprenörskap analyseras, kan resultaten se ut som om de beror på utbildningen medan det i själva verket handlar individuella egenskaper.

Enligt författarna finns fyra existerande metoder att handskas med de potentiella problemen med individspecifika faktorer, dvs. skillnader mellan individer när avkastning på utbildning studeras:

- Att i möjligaste mån också inkludera individspecifika faktorer
- Tvillingstudier
- Samla information genom slumpmässiga eller kontrollerade experiment
- Att använda sig av särskilda statistiska skattningsmetoder (t ex instrumental variabel-teknik)

Trovärdigheten i de studier som gjorts på individens avkastning (lönsamhet)

på utbildning kan också ifrågasättas pga att individer faktiskt väljer sin arbetssituation och sitt arbetsutbud. Huruvida de blir anställda som löntagare eller får sin inkomst från eget företag är en fråga om val snarare än slumpmässigt urval.

Analys av studierna

Van der Sluis och van der Praag genomför en s k metaanalys där databasen består av 94 tidigare studier, som genererade 299 observationer av ett kvantifierat samband mellan utbildning och entreprenöriella val. Av dessa 299 studier är syftet att undersöka utfallet (prestation) av entreprenörskap i 144 (48 %), 69 (23 %) fokuserar på valet att bli entreprenör medan 86 (29 %) fokuserar på antalet (stocken) egenföretagare (self-employed) som uppges fånga upp både valet att starta företag och ufall (dvs. att företaget fortfarande finns på marknaden).

Författarna finner stora skillnader mellan studierna vad gäller definition av variabler, använda data och analystekniker. Avsaknaden av enhetliga definitioner av nyckelvariabler gör en metaanalys svår. I de flesta studier är dock entreprenörer empiriskt definierade som egenföretagare.

Litteraturen har inte enats om standardiserade definitioner för prestation och utbildningsnivå. Som empirisk definition av prestation använder majoriteten (52 %) inkomst, medan 27 % föredrar konkurs eller överlevnad. Det saknas även enhetlighet i mått på utbildning. Antal år i skola är det enda återkommande tillgängliga måttet, och används oftast.

En jämförelse av studierna visar även att de empiriska metoderna skiljer sig åt avsevärt.

Beskrivande analys av studierna i databasen

Övergripande konstateras att utbildning har mycket liten påverkan på valet att bli entreprenör. Det finns dock två undantag: avhoppade universitetsstudenter och de som genomgår eller har genomgått forskarutbildning. Den senare kategorin kan tänkas vara representerade av högutbildade t ex läkare och advokater som startar egna praktiker.

Prestationen har ett klart samband med utbildningsnivå. Fler år av utbildning ökar chanserna till bättre prestation. Bristen på enhetlighet i mätning och definitioner mellan de olika studierna innebär att en direkt jämförelse endast kan göras på tjugo av de totalt 94 studierna rörande sambandet mellan avkastningen på utbildning för entreprenörer jämfört med anställda.
Samtliga studier som är genomförda i USA visar att avkastningen på utbildning inte är högre för anställda än för entreprenörer. Studier som använder europeiska data (Storbritannien, Italien

och Nederländerna) visar på motsatsen, entreprenörer har lite lägre avkastning på sin utbildning än anställda. Genomgången av dessa studier kan inte stödja slutsatsen att avkastningen på utbildning skulle vara högre för anställda än för entreprenörer.

Lärdomar och utmaningar för framtida forskning

• Bristen på enhetlighet i definitionerna av både utbildning och prestation gör jämförelser mellan studier svåra. Det lämnar ett behov av gemensamma begreppsdefinitioner, metoder och analysteknik.

• Samma grad av skillnad i definitioner återfinns vad gäller prestation.

• Mer fokus behövs på individuella förmågor och andra svårobserverade faktorers betydelse för entreprenöriella val och prestationer. Om dessa utelämnas ur analysen riskeras snedvridna uppskattningar. Inom den mer etablerade arbetsmarknadslitteraturen som fokuserar på anställda förefaller dessa aspekter vara väl kända och inkluderade i analyserna. Detta gäller i mindre grad för litteraturen inom entreprenörskapsområdet. Forskningen kontrollerar sällan för individuella egenskaper och förmågor, inte heller tas problemet upp hur detta kan påverka val av och effekt av utbildning. En stor utmaning för entreprenörskapsforskningen är att genomföra den typen av analyser.

• Majoriteten av studierna bortsåg helt från urvalsfrågan. Att inte redovisa/säkerställa hur urvalet gått till kan leda till överskattning av utbildningens påverkan på valet att bli entreprenör. Det har dock ingen betydelse för bedömningen av entreprenöriell prestation i förhållande till utbildning.

• En förklaringsmodell som ofta förs fram är att entreprenörer är mångsysslare (Jack-of-all-trades). Det innebär att entreprenören skulle behöva en bred mix av färdigheter, snarare är en specifik utbildningsnivå eller examen. Vilka olika kurser och inriktningar som läses, snarare än avklarad examen, bedöms som betydelsefullt, i och med att de utgör den ”breda mixen av färdigheter” som enligt modellen kan förbättra entreprenöriella resultat. Att bara mäta avlagd examen skulle missa detta. Empiriska studier som genomförts visar på stöd för idén att entreprenörer faktiskt kan karaktäriseras som mångsysslare.

• Avkastningen på utbildning bör betraktas som privat avkastning hos individer. Ett mer policyrelevant mått vore den samhälleliga avkastningen på utbildning, dvs. till individuell avkastning ska läggas andra positiva spridningseffekter av högre utbildning för entre-

prenörer (jämför avkastning på forskningssatsningar i företag respektive den samhälleliga nyttan). Sådan forskning står inför betydande utmaningar och har ännu inte genomförts. Däremot har anställdas samhälleliga avkastning på utbildning undersökts och har visat sig vara lite högre än den privata avkastningen. Det är skäl för staten att subventionera utbildningsinsatser.

Policyimplikationer

Den sammanslagna lärdomen från litteraturen kring utbildning – entreprenörskap tyder på att i industrialiserade länder påverkas inte valet att bli entreprenör av nivån på formell utbildning. Entreprenöriell prestation har dock ett positivt samband med utbildningsnivå. Om utbildning är positivt relaterad till entreprenörens prestation, ger det starka incitament för investeringar i humankapital via utbildning på alla nivåer.

I vilken utsträckning påverkar en individs utbildning valet att bli entreprenör? Vilken betydelse har utbildningen för entreprenörens prestationsförmåga? Två frågor med uppenbara policyimplikationer. Ett säkerställt samband mellan utbildning och entreprenöriella val och prestationer skulle ge skolan en huvudroll i en samhällsekonomi med ambition att få fram fler och framgångsrika entreprenörer. Emellertid finns det stora luckor och brister inom forskningen på detta område.

Det framkommer i artikeln *"Education and entrepreneurship selection and performance: A review of the empirical literature"*. Justin van der Sluis, Mirjam van Praag från University of Amsterdam och Wim Vijverberg, Universtiy of Texas at Dallas and IZA, presenterar en överblick av befintlig forskning om sambandet mellan å ena sidan valet att bli entreprenör och entreprenöriell prestation, å andra sidan formell utbildning. Avslutningsvis diskuteras möjliga inriktningar för framtida forskning inom området.

Författarna beskriver de huvudsakliga resultaten i befintlig litteratur, förklarar skillnaderna mellan olika studier samt sätter in de empiriska resultaten i ett teoretiskt sammanhang och kopplar slutligen resultaten till den mer utvecklade litteraturen i arbetsmarknadsekonomi. I denna Policysammanfattning sammanfattas de primära slutsatserna av författarnas genomgång rörande utbildning och entreprenörskap, för en noggrannare genomgång hänvisas till deras artikel.

FORSKNING NÄTVERK DEBATT
ENTREPRENÖRSKAPS FORUM

WWW.ENTREPRENORSKAPSFORUM.SE